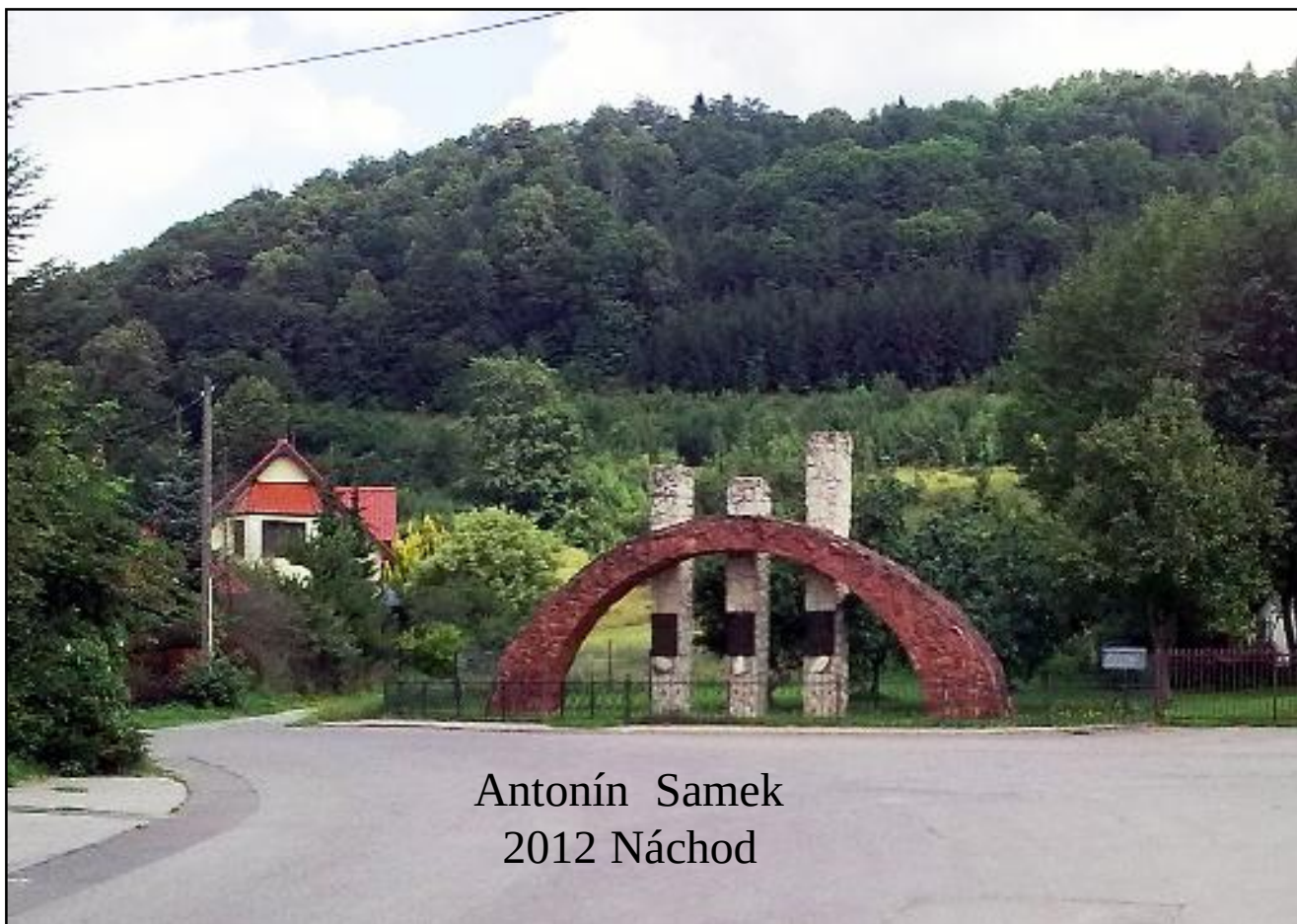
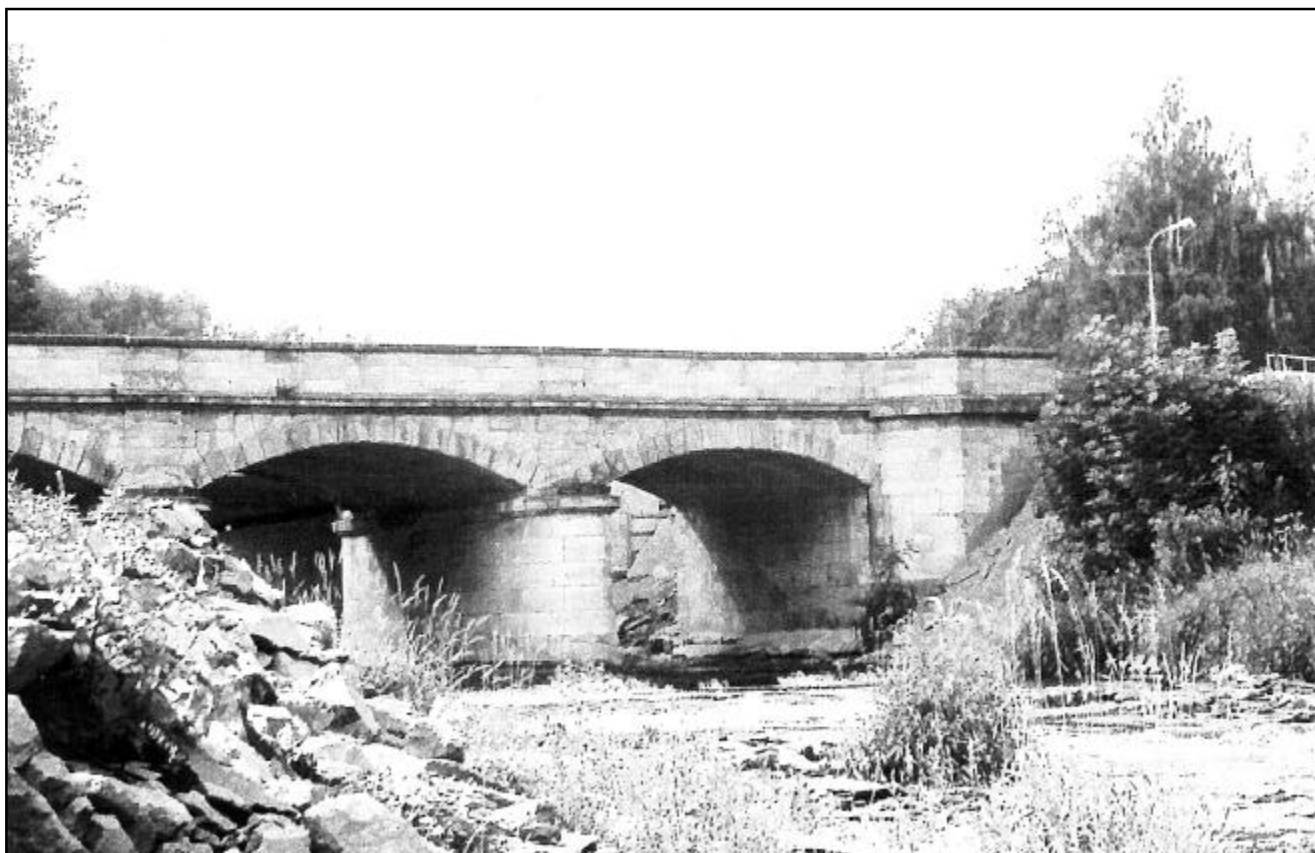

Něco z historie Slánského mostu a Kladského pomezí

Antonín Samek
2012 Náchod

Něco z historie Slánského mostu a Kladského pomezí 1. díl

Z hluboké minulosti lze vystopovat, že naše území zmapoval již před 2 000 lety dávný učenec Ptolemáios. Mapy sahaly až k řece Labi, dále byla místa pojmenována Budurgis - lesy, kde žijí divocí lovci, barbaři. Římské výboje do našich končin pak dokladují nálezy římských mincí v Rousínově u nedalekých Bohuslavic i na polském území u Wolan.

Ve Zbraslavské kronice se lze dočíst, že kníže Břetislav uspořádal roku 1038 výpravu vojska o síle 10 000 mužů se 300 povozy za účelem dopravení ostatků sv. Vojtěcha z Hnězdna u Vratislavi zpět do Prahy. Nejpříjemnější cesta pak vedla přes Náchod. V té době přes řeku Metuji vedl pouze brod. Přes tato místa byla vedena v minulosti i později řada vojenských výbojů v obou směrech.

Pro tyto účely vládce země dával pánům za vojenské úspěchy a jiné záslužné činnosti řadu území v léno - do užívání. Pánové pak přidělovali rolníkům jednotlivé pozemky, na kterých mohli hospodařit pro svou obživu. Velkou část z výnosů z pěstování plodin pak odevzdávali rolníci pánům. Mimo to ale měli povinnost k udržování cest, brodů a mostů.

V prostoru Broumova, kde vznikl klášter i hrad, byla utvořena hranice mezi územím kolonizovaným mnichy z Břevnova a územím kolonizovaným králem v Polsku. Na východ od oblasti královského hradu ve vlastnictví Hrona z Náchoda vzniklo panství s hradem Homole se správním městečkem Levín. Přes toto panství vedla cesta do Kladska a dále do Vratislavi. Druhá, méně schůdná cesta od 12. století vedla přes Polici nad Metují do Broumova, o jejíž rozšíření a zvelebování se zasloužili především mniši z benediktínského kláštera v Broumově. Záměrně byly udržovány úzké vchody do země. Všude v okolí ale byly nebezpečné husté lesy a bažiny. Hustota osídlení představovala pouze 4-6 lidí na km². Až teprve Karel IV. nařídil vyčištění prostoru kolem cest v šíři 30 m na každou stranu.

Tudy již v dávných dobách vedla cesta z Prahy do Vratislavi. Ještě nedávno zde byl pomocný betonový most, který umožňoval přejezd přes bažinatou oblast. Navíc každoroční povodně dokázaly zdržet obchodníky i vojsko na dobu až tří týdnů, než byla cesta rolníky znovu očištěna a vyspravena hatěmi z roští a dřevěnými kládami.

Veduta Náchoda 1536-37

Jeden z prvních dochovaných obrazů náchodského zámku. V pravo v pozadí již malíř zachytil siluetu dalšího obranného hradu - Homole.

V létě, kdy jsou stromy zelené, si poblíž silnice z Chudoby do Kladska projíždějící turista ani nevšimne, že zde býval slavný hrad Homole.

S vrcholnou kolonizací náchodského panství na přelomu 13.-14. století rodem Načeraticů (sem patřil i Hron z Náchoda - doloženo 1254) za účasti především českých kolonistů probíhalo osazování na nejzápadnějším kraji dnešního Kladska kolem Levína. Po roce 1360 se stal Levín na krátkou dobu správním centrem panství, zahrnujícího dvě města a deset vsí. V tu dobu zde byl postaven hrad v majetku Jana (Ješka) z Dubé - doloženo 1368. Později se majitelé hradu střídali, za husitských válek byl dobit husity a stal se jejich výpadoým bodem do oblasti Kladska. Dokladem původní příslušnosti tohoto území k náchodskému panství, nikoli ke Kladsku, je i to, že Levínsko patřilo v církevní správě k dobrušskému děkanátu. Cesta od Prahy pak byla vlastně spojkou k „jantarové stezce“, která byla obchodní cestou od Baltu až do Středomoří.

V posledních staletích hrad chátral a kámen z něho byl rozebírán jako stavební materiál. Z hradu mnoho nezbylo a je nyní pouze udržovanou turistickou zajímavostí.

Česky psaným dokumentem z 12. července 1477 od syna krále Jiřího z Poděbrad, Jindřicha staršího, jako prvního hraběte Kladska, získal homolské panství v léno saský rytíř Hyldebrand z Kauffunku. Když Homoli zdědil jeho zhýralý a hrubiánský syn Zikmund, vytvořil si zde opěrný bod pro své loupeživé výpravy do okolí. Proti obávané loupeživé bandě byla vyslána trestná výprava, která Homoli pobořila. Loupeživý rytíř Zikmund Kaufund byl při tom zajat a následně ve Vídni popraven.

Snímek zachycuje hospodářské centrum Levína kolem roku 1900. Bude o něm řeč ještě později.

Existuje zápis, že Jan Lucemburský jel v roce 1313 přes Náchod do Vratislavi.

Zda už přes Metuji, která byla považována za hranici, existoval dřevěný most není známo. První zmínka o Bělovsi jako šosovní vsi pochází z roku 1392. Zde byly vytvořeny tři statky, jehož hospodáři a čeled' mimo jiné zajišťovali průchodnost cesty.

Také je známo, že Mikuláš Trčka z Lípy udělil v roce 1430 místním právo vybírat mýtné. V prepisu je přes nouzi doložených a zapsaných údajů výslovně uvedeno ... „mnoho-li cla nebo mýta a z čeho se mělo vybírat:

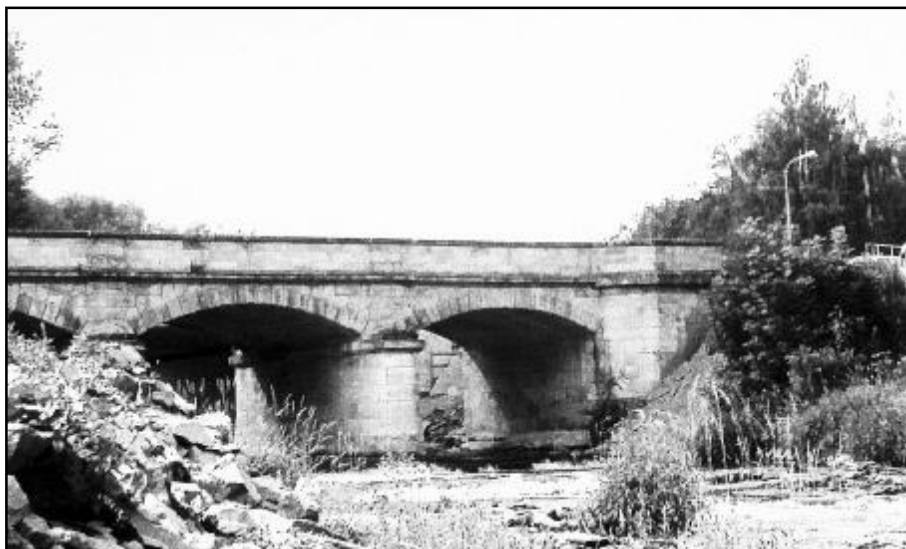
- z každého koně, když se loj, med, vittilium, ceyn, kytt, volovo, železo veze po 5 velkých penězích českých
- když se kupecké zboží a sůl veze, po sedmáku, z hovada hovězího po troníku
- z vepře bíley peníz, z telete a bravu po malém penízi míšeňským
- každéj žid, bud' na voze na koni po sedmáku
- z každého voje dva malé peníze míšeňské
- z každého trakaru, když se handlovní zboží veze, 2 malé peníze míšeňské

Za husitského období (1412-97) sídlil na Náchodě nějakou dobu Viktorín, Žižkův hejtman. Na hradě také sídlil Žižkův příznivec Jan Kolda ze Žampachu v letech (1437-56), jinak lupič, ale i obnovitel města a hradu. Pro neshody ale roku 1441 utekl před Žižkou na Homoli. Roku 1477 bylo zaznamenáno odtržení náchodského panství od Homole a území začalo osídlovat německé obyvatelstvo. Česky mluvící obyvatelé se soustředili ve vesnicích kolem hranic. (Prusko bylo součástí Německa).

V roce 1620 utíkal přes Náchod do Pruska Fridrich Falcký. Údajně po něm zůstala v Náchodě na Karlově náměstí ztracená podkova. V období let 1621-1789 bylo území svědkem řady válek, které přinesly mnoho útrap obyvatelům i ztrát na majetku. V roce 1799 přešla Slánský most pro změnu ruská vojska. Roku 1813 tudy jel car Alexander a ruská vojska s 300 děly táhla na Paříž.

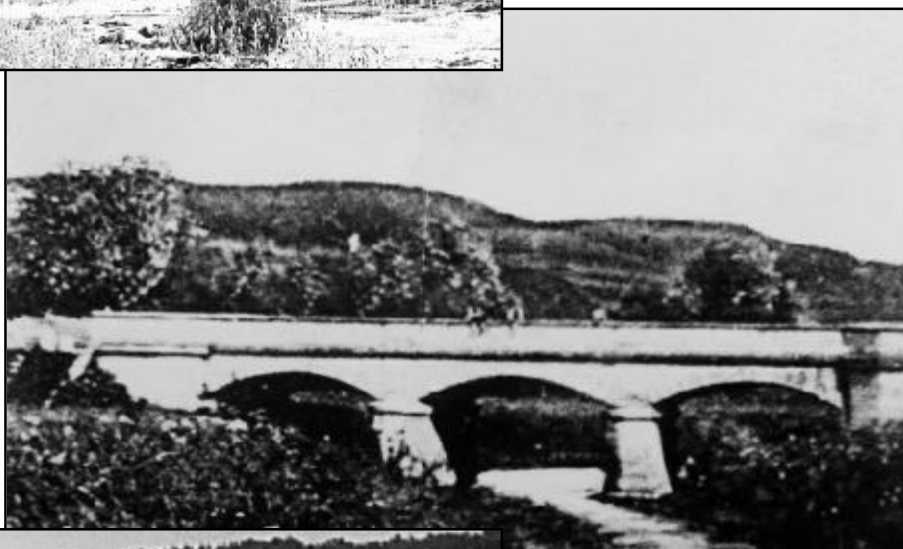
Mezi tím město Náchod v roce 1601 v okolí Slaného zakoupilo 68 ha polí, 6 ha luk a 58 ha lesa. Po celou dobu německé správy Kladska na uvedených polnostech náchodští pracovali. Byly zde tehdy 2 mlýny (Kodešovský a Plhánek), pivovar, polnosti a lesy. To vše zvýšilo hospodářský ruch přes Slánský most. Z uvedených důvodů v 17. století pak Vít Komínek stavěl nový dřevěný most přes Metuji. Stržen a znovu postaven byl most ještě několikrát. Existuje zápis, kdy v roce 1631 Majdalena Janáková, vdova po správci statku, v Náchodě na radnici skládala účty z hospodaření.

Marie Terezie zdělila zadlužené Rakousko-Uhersko, došlo k válce s pruským Fridrichem, kterou ale prohrála. V roce 1742 byl sjednán Vratislavský mír, který ovšem znamenal ztrátu Kladska jako území. Původně české obyvatelstvo bylo asimilováno nebo se odstěhovalo. Zůstala jen malá část kolem českých hranic, tzv. „Český koutek“ a obyvatelé byli označováni „Kladskými Čechy“. V té době bylo přikročeno k vyměřování státních hranic, byly zasazovány hraniční kameny od Machova až k Borové a dál k Orlickým horám. Na všechny tyto události pochopitelně neexistuje fotodokumentace a názorných věrohodných obrazů je poskrovnu.

Pohled na kamenný „Slánský most“ (za války také označován Němci jako Říšský). Po zkušenostech z minulých období byl v roce 1898 postaven nový, festovní.

Pohled na most od Malého Poříčí.

Každoroční povodně dovedly na bělovských lukách vytvořit celé jezero. Teprve regulace Metuje v roce 1923 většinu povodní omezila.

Slánský most statečně odolával povodním přes 90 roků.

Dnes nazývaná „stará celnice“ byla postavena v roce 1831. Dříve se celní odbavení odbývalo na hranicích města Náchoda v budově zvané Kutlof.

Hned na to v roce 1832 byly hranice uzavřeny a v přilehlé stodole bylo omezeně prováděno vykuřování dopisů, mincí a zboží proti choleře. Na hraničních kopcích pro zajištění neprodyšnosti hranic byly postaveny na dohled dřevěné „čartáky“, obsazené občany, později vojskem.

U každé celnice nesměla chybět hospoda pro kupce, formany i vojsko. Vlevo mimo záběr stávala kovárna, kde byli ošetřeni koně i povozy po dlouhém putování.

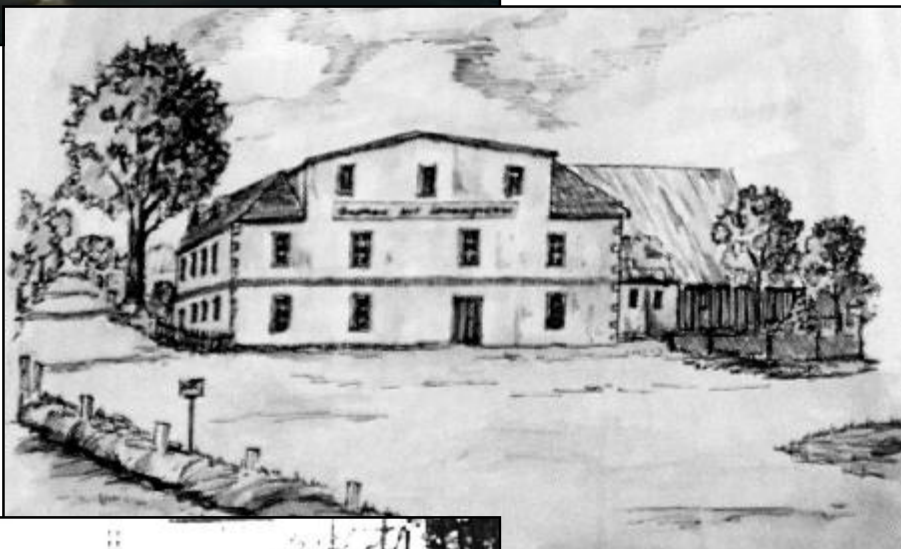
Bokem od konce obce Slaný byla postavena už v roce 1765 celnice nazývaná „zollamt“ čp. 131. Mezi celnicemi bylo území nikoho. Za vlastní hranici byla považována řeka Metuje a pomyslná čára vedla středem Slánského mostu.

Popisovaná budova také ještě stojí, ale slouží pro ubytování občanů.

Také na pruské straně nesměla chybět příhraniční hospoda. Ta byla cílem nebo zastávkou na výletě do Chudoby mnoha náhodským občanům a lázeňským hostům.

Prostor u Čejpovy hospody byl v roce 1945 svědkem odsunu tzv. "národních hostů" a úprku německého vojska na západ, když se hroutila rusko-německá fronta.

Hospoda byla pro sešlost zbořena a uvolnila tak místo pro napřímení silnice na hranice. V pozadí je vidět odbočku do obce Slaný.

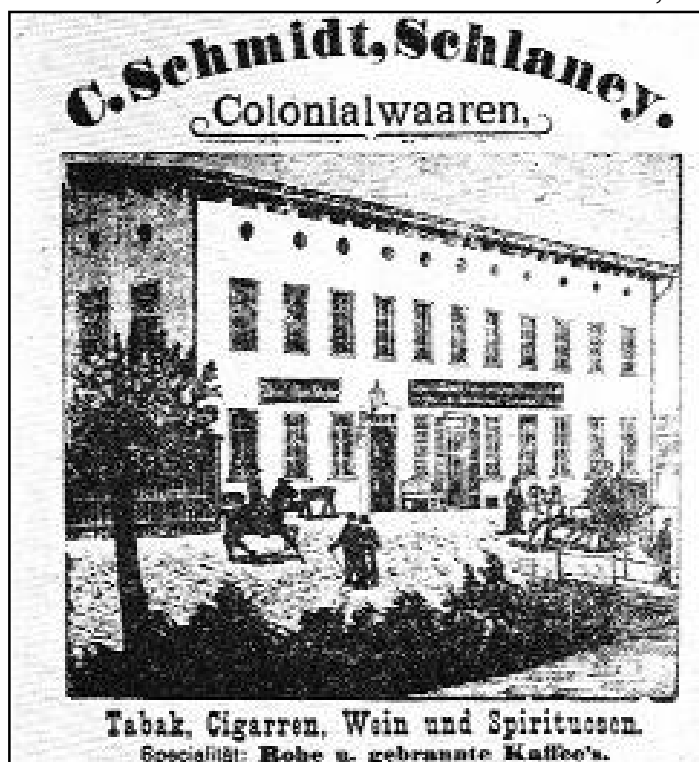

Současný pohled na napřímenou silnici k hranicím, kde stávala dříve hospoda.

V knize Jaroslavy Janáčkové „Živé prameny“ je zveřejněna ukázka Bydelského rukopisu z „Pašerovy zpovědi“. Celestýn Bydelský, tkadlec a písmák z Trubějova, bydlel později v Bražci a sepisoval z vypravování od starších osob různé příhody z okolí. Ty pak zasílal spisovateli A. Jiráskovi, který je volněji zpracoval v kronice „U NÁS“.

Z textu vyplývá, že sám Jan Kopáček se syny pašoval. Ve staré chalupě se kolikrát sešlo až 40 pašerů. Z příjmů pak mohl postavit zmíněný obchodní dům. Ten sloužil také jako hospoda, kde se mimo sousedů scházeli a nakupovali vzájemně výhodné zboží pašeráci z pruské i české strany. Sám Kopáček vozil ve velkém laciné produkty až z Kladska. Z výdělku si pak mohl dovolit koupit pro své syny v dražbě několik volných usedlostí v Bražci. Tlupy pašeráků pak chodily na různých místech v bělovecké části přes hranici přes řeku Metuji a jejich prostřednictvím se cenově výhodné nebo nedostatkové zboží dostávalo až do Jaroměře i Hradce Králové, ale i naopak do kladské oblasti.

Obraz zachycuje „obchodní dům“ ve Slaném č.109, postavený Janem Kopáčkem v roce 1868. Později firmu přejal C. Schmidt a další majitelé.

Současná podoba domu, kde nyní bydlí řada rodin. Na futru dveří je dosud patrný monogram J.Ph.K. 1868.

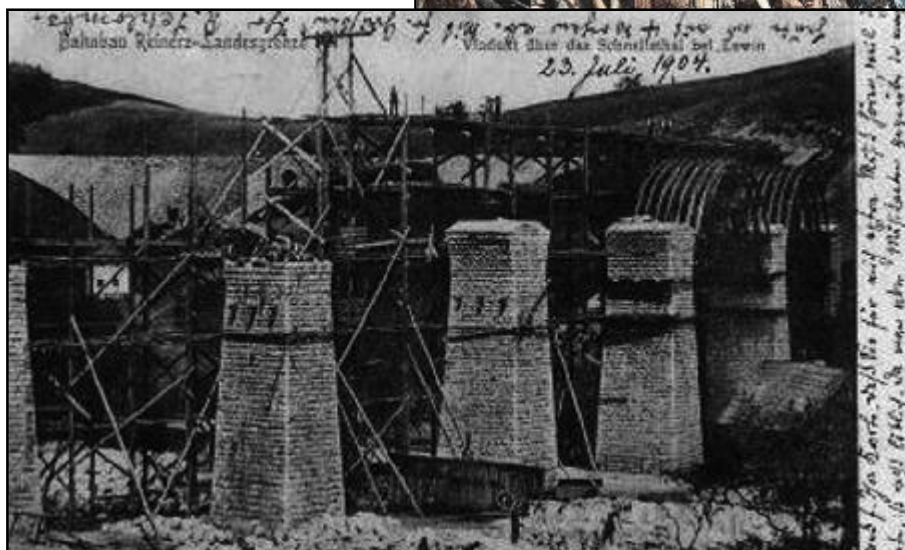

I když první pruští vojáci se objevili na našem území na Broumovsku, prusko-rakouská válka u nás vlastně začala na Slánském mostě roku 1866. První boj v prostoru hranic se udál dne 26.7.1866, při němž zemřel první rakouský voják Josef Souček. Později mu byl postaven za starou celnici v Bělovsi pomník.

Vojenský střet vyvrcholil 27.7. bitvou na Vysokově u Náchoda. Boje se přesunuly přes Českou Skalici, Josefov až k Hradci Králové.

V Náchodě přímo se nebojovalo, pouze pruští vojáci drancovali obchody a hospody. Obraz zachycuje soustředění vojáků na náměstí.

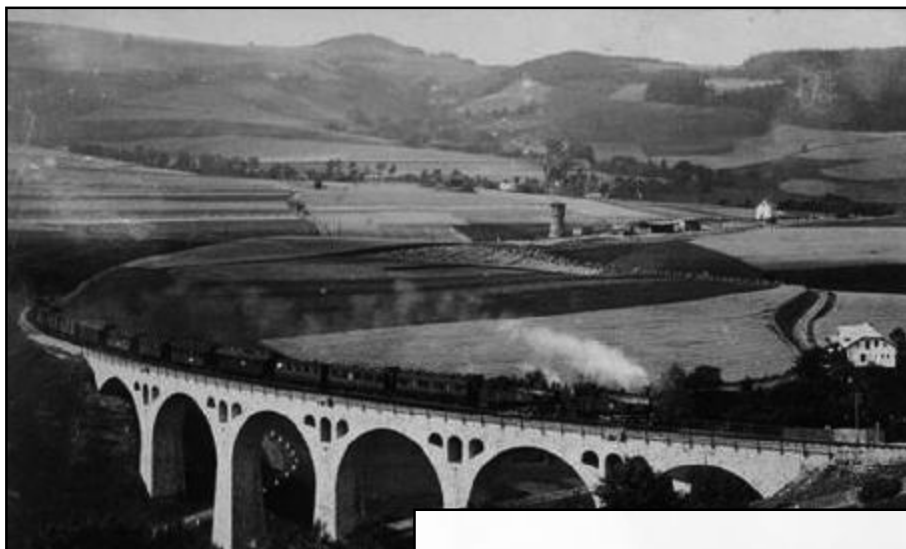

V období let 1904-05 Prusko stavělo železnici z Kladska až do Slaného za účelem spojení s lázeňským místem Chudoba a lacinou dopravou černého uhlí ze slezské pánve až do náchodských textílek.

Jednání s českou stranou především pro velké výškové rozdíly mezi Slaným a Náchodem bylo neúspěšné. Proto bylo uhlí ve Slaném překládáno na koňské potahy a převáženo do Náchoda.

Snímek zachycuje idylický pohled na Levín a železniční viadukt v zimě roku 1915.

Další pohled ukazuje provoz na železnici ze strany od Levína.

Na slánském nádraží končily nákladní i osobní vlaky, i když koleje a dva viadukty byly stavebně připraveny až k hranicím.

První světová válka v letech 1914-18 znamenala u nás uzavření hranic. Slánský most byl zahrazen velkými kameny, aby byla zamezena podpora válčících stran válečným materiálem. Byl přestřižen i telegrafní drát. Teprve po válce byl přes most obnoven vzájemný čilý ruch lázeňských hostů i výletníků.

Brzy na to vzrostl i obchodní ruch. Cesta od křižovatky na Hronov až na Slánský most byla vyasfaltována.

Aby byl lépe kontrolován „prostor nikoho“ hlavně kvůli pašování, postavili Prusové v roce 1934 novou celnici několik desítek metrů od Slánského mostu.

(Tento snímek ale pochází až z poválečné doby).

Hranice z české strany byly v letech 1920-38 kontrolovány celní a finanční stráží.

Z uvedených důvodů byla na české straně v roce 1937 také zahájena stavba nové celnice. Kvůli bažinatému terénu však byla posunuta více do vnitrozemí. Stavebně byla dokončena až v roce 1939. Po dobu války nebyla mimo byty používána.

Na pruské straně Bendovy skály byla Prusy postavena kolem roku 1935 dřevěná rozhledna. Sloužila pro lázeňské hosty jako vyhlídka, ale od roku 1936 zde pruští vojáci v civilu pozorovali stavbu válečných opevnění na české straně. Průmyskem kolem skály vedla další používaná polní cesta z obce Březová do Náchoda.

Pohled z Bendovy skály na cestu ze Slaného do Březové a dál na lázně Chudoba.

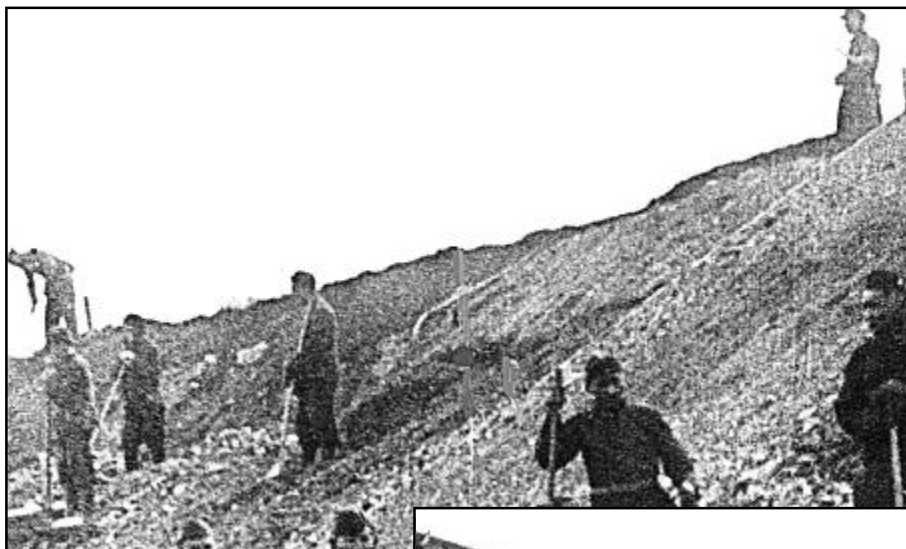
Do toho ale 15. března 1939 přišla okupace a německá vojska se valila přes hraniční přechod do Československé republiky.

Němečtí celníci ihned převzali službu na hranicích. S nimi někteří čeští celníci. Společná služebna byla zřízena na nové pruské celnici. Muži z Českého koutku měli německé občanství a museli narukovat do Wehrmachtu. Česky se mluvilo tajně jen v rodinách.

Řada lidí za Slaného, Březové i České Čermné pracovala v náhodských textilkách, kam většinou denně přes Březovou docházela. Každý z nich musel mít průkaz, tzv. „Grenzausweis“. Pak bylo možno přecházet hranici bez problémů v Bělovsi i u Březové.

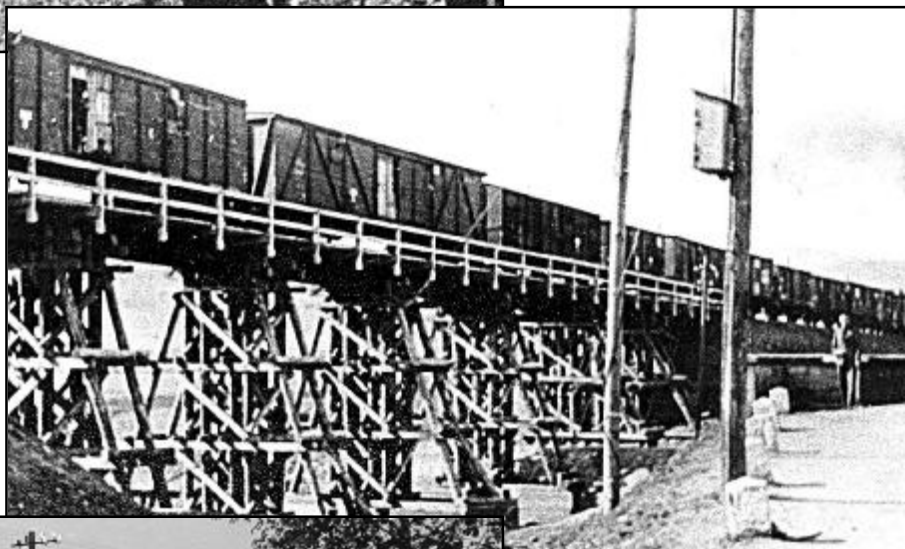

Od začátku února 1945 Němci přikročili k urychlené stavbě železniční trati pro zásobování blížící se fronty. Na stavbě se podíleli ruští zajatci, dělníci z opravy leteckých motorů v Katzau v obci Babí i ženy, předem Židovky, z tábora v Žakši.

Stavba byla s potížemi dokončena do 20.4., dne Hitlerových narozenin.

Fotograf zachytil zatěžkávací zkoušku dřevěného provizorního mostu. Trať byla použita do konce války jen na několik civilních jízd a přejezd obrněného vlaku.

To už silnice od Kladska byla zaplněna proudem utíkajících „národních hostů“, německých uprchlíků z dříve zabraných usedlostí v Polsku i na Ukrajině, a německého vojska, převážně raněných.

Začátkem května 1945 to již byl nepřetržitý proud vojska na všech možných dopravních prostředcích, těžkých zbraní i pěšáků.

Po 5. květnu, po vyhlášení Pražského národního povstání, byli na české straně hranic němečtí vojáci odzbrojováni. Příslušníci SS ovšem nechtěli zbraně odevzdat.

Dne 9.5. k večeru (první den po kapitulaci Německa) u hranic uzavírací německá pancéřová divize vyprovokovala boj s příjíždějícími sovětskými dělostřeleckými soupravami. Zničené německé tanky si druhý den přišli prohlédnout místní občané. (Průběh boje je popsán v jiných pramenech.)

dne 10. května 1945 v dopoledních hodinách na Slánském mostě došlo k oficiálnímu vítání sovětských osvoboditelů. Byli zde přítomni náhodští představitelé a přijel generál Zajončkovskij se svým doprovodem.

Po řadu dní v létě pak proudilo přes hranice kolem 40 000 německých zajatců do zajetí přes Polsko do Sovětského Svazu.

Podle mezinárodních dohod bylo ihned po válce celé kladské území přiděleno Polské republice. Službu na hranicích ale až do srpna 1946 vykonávali Rusové a čeští celníci. V podstatě přecházela pouze sovětská vojska.

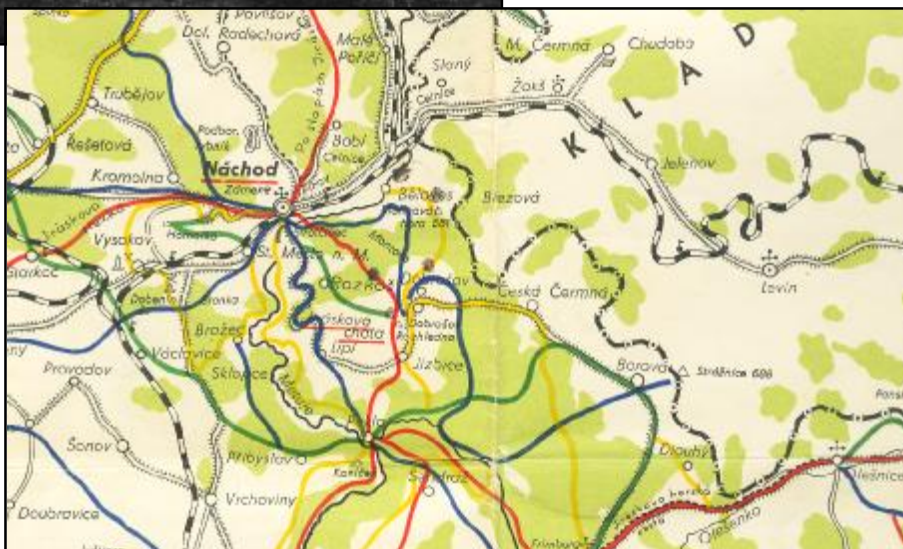
V květnu 1946 byla na českou celnici umístěna pamětní deska a financí zde drželi čestnou stráž. Z Náchoda byl vypraven pietní průvod s hudbou až k celnici. Zúčastnilo se ho velké množství občanů, školní mládeže, představitelů města a zástupců zájmových organizací.

Velké množství lidí stálo na silnici, lukách i náspu provizorní železnice.

V roce 1946 byl z Náchoda rozšiřován násep pro samostatnou kolej do Chudoby. Z Náchoda v rámci mezinárodní pomoci do českého koutku byly posílány zásilky jídla a ošacení pro nuzující Kladské Čechy.

Dokonce již byla vydána turistická mapa, kde byla železniční spojka do Chudoby zakreslena. Z jednání sešlo, v roce 1947-48 ženijní oddíl z Pardubic vytrhal koleje a rozebral dřevěný provizorní most.

Na hranicích se v roce 1946 mnoho nedělo. Tehdy z obcí Čermná a Slaný uteklo asi (podle Poláků) mimo přechod 25 německých rodin (v podstatě Kladští Češi) i s dobytkem do Náchoda.

Přes přechod Lázně Chudoba - Náchod oficiálně přešlo z Polska v roce 1946 dle statistik pohraničníků celkem 51 osob. V opačném směru šlo pouze o 13 osob.

Po pogromu v Kielci v roce 1946-47 Židé hromadně odcházeli z Polska. U nás malá část oficiálně přes přechod, velká část lesem přes hranice v úseku Březová - Česká Čermná.

(Dle písemnosti Sudetské brigády Vojska pohraniční ochrany (VOP).

Exodus Židů, nazvaný Akce Bricha (vichřice) byla podporována československým ministerstvem zahraničí.

V Náchodě byli Židé soustředováni a pak odvázeni repatričním vlakem do Bratislavy a odtud do tehdejší Palestiny. Hranice u nás přešlo odhadem 5 tisíc osob.

Hranice byly znovu přeměřovány a následně od roku 1947 byl na přístupných místech zorán 5m pruh proti nežádoucím narušitelům hranice. Často byla orba obnovována. Polská strana zajišťovala ostrahu od roku 1946. (Tehdy šlo také o Banderovce a pašeráky.)

Na neschůdných místech byly nataženy ostnaté dráty.

Podél hranic na viditelných bodech byly již v minulosti instalovány dřevěné triangulační věže. Původně sloužily zeměměřičům a pak je využívala polská vojenská ostraha.

Od roku 1949 začaly dojíždět do náhodských textilek polské ženy. Jezdily autobusy, které si textilky pronajímaly u náhodské ČSAD.

Od roku 1947 byly vystavovány pro příbuzenské návštěvy propustky, tzv. „malý turistický styk“, pouze v malém okruhu. V 60. letech došlo k mezinárodnímu uvolnění a zvýšil se turistický ruch. (Snímek pochází z české celnice.)

V roce 1957 byl odstraněn drátěný plot kolem hraničního přechodu.

V Bělovsi u Malých lázní poblíž hranic se zastavil v srpnu roku 1964 na své pouti americký "kovbojský vůz" rodiny Gillisových, tažený koňmi, jejichž majitelé konali cestu z Ameriky až do Moskvy. Zdrželo je vyjednávání při přechodu hranic.

Jen tak mimochodem prodávali z vozu tiskoviny, ale hlavně džiny, které v té době byly u nás vzácností. Doprovázel je pravý americký bouřák, takže se bylo na co koukat. V listopadu téhož roku se vraceli stejnou cestou zpět.

Další nezvyklou podívanou byla v roce 1975 dlouhá kolona amerických důchodců ve velkých karavanech, kteří v nich cestovali opět do Moskvy. Při zdržení u vyřizování formalit obsadili na několik dnů řadu vedlejších ulic v Bělovsi. Snímek zachycuje již jejich cestu zpět na nové polské cestě u hranic.

Mezinárodní vztahy se postupně zlepšovaly a došlo k vzájemné výměně především kulturních akcí.

Náchodská dechová hudba několikrát v lázních Chudoba uspořádala koncerty pro lázeňské hosty i širokou veřejnost. I Polské soubory vystupovaly v Náchodě a dalších městech.

Takto vypadala původně pruská celnice v 60. letech 20. století. Poláci zde neprováděli výrazné venkovní stavební úpravy.

V rámci mezinárodní hospodářské pomoci v rámci RVHP (Rady vzájemné hospodářské pomoci) byly od roku 1955 do válkou zničeného Polska přes náš hraniční přechod dodávány zemědělské stroje, nákladní vozy Praga V3S, Liaz i autobusy zn. Škoda.

Na hranici čas od času bylo možno spatřit projíždějící nákladní auta s rozměrnými náklady. V roce 1970 to byla například přeprava těžkotonážního nákladu na hraničním přechodu Náchod-Kudowa.

Na základě polsko-české turistické konvence se od 16. června 1961 zvýšil turistický ruch na kladské území až k Otmuchowskému jezeru. Následně od 19.6. 1964 byla poprvé zavedena společná služba celníků na polské straně. V budově české celnice zůstaly pouze kanceláře českého celního deklarantu a několik bytů pro celníky.

Nečekanou událostí dne 21. srpna 1968 byl vpád vojsk Varšavské smlouvy do Československa. Hlavní proud sovětských sil s těžkou technikou sice překročil hranice ve Starostíně u Broumova, ale v Bělovsi za závorami byla připravena další část polského vojska.

Naši občané u hranic proti vstupu protestovali, vyvěšovali transparenty s polskými nápisy a delegace českých představitelů přijížděla na hranice vyjednávat.

„Neuznáme žádnou vládu ustavenou pomocí okupantů“, znělo heslo před barikádou. Bylo určeno především pro polské vojáky.

Část polských vojenských jednotek pak měla svůj vojenský tábor na louce v Bělovsi za českou celnicí.

Poblíž běloveské železniční zastávky dokonce nadšenci z Okresní správy silnic postavili z vyřazených strojů barikádu. Další dvě podobné překážky byly postaveny v Náchodě u nádraží a bývalé mlékárny. Všechny ale musely být po několika dnech na základě jednání s velením vojsk odstraněny.

Snímek z roku 1970 zachycuje odbavování účastníků rallye Monte Carlo na hraničním přechodu Náchod-Kudowa. Již od roku 1964 a pak vždy každý rok jedna část startovala v Oslu a druhá ve Varšavě. Závodníci se setkali na našich hranicích a odjízděli na vlastní závod v Monte Carlu..

Zvýšený turistický ruch si v roce 1970 vyžádal výstavbu nové zastřešené rampy s odbavovacími budkami pro celníky z obou stran. V roce 1966 překročilo hraniční přechod již oboustranně 410 494 osob, 36 029 automobilů, v čemž byly autobusy i nákladní auta.

V roce 1971 byla stavebně ukončena úprava celního prostoru.

Další zajímavou podívanou byla v roce 1972 přeprava přes hraniční přechod kabinového modulu kosmického programu Apollo 10, vyrobeného v našich závodech, který putoval do Štětína.

Snímek pochází z cyklistického Závodu družby, který se v roce 1974 jel z Wroclawi do Hradce Králové .

Z našich závodů podle mezinárodních smluv byly převáženy do Polska další rozměrné náklady. V roce 1973 to byla například rozložená cementová pec.

Čas plynul, polská vojska byla stažena a dočasné obsazení republiky sovětskými vojsky se stalo trvalým. Život se postupně normalizoval a v mezinárodních stycích se opět obnovoval kulturní i turistický styk. Náchodská dechovka se roku 1984 zúčastnila natáčení českopolského filmu v Chudobě.

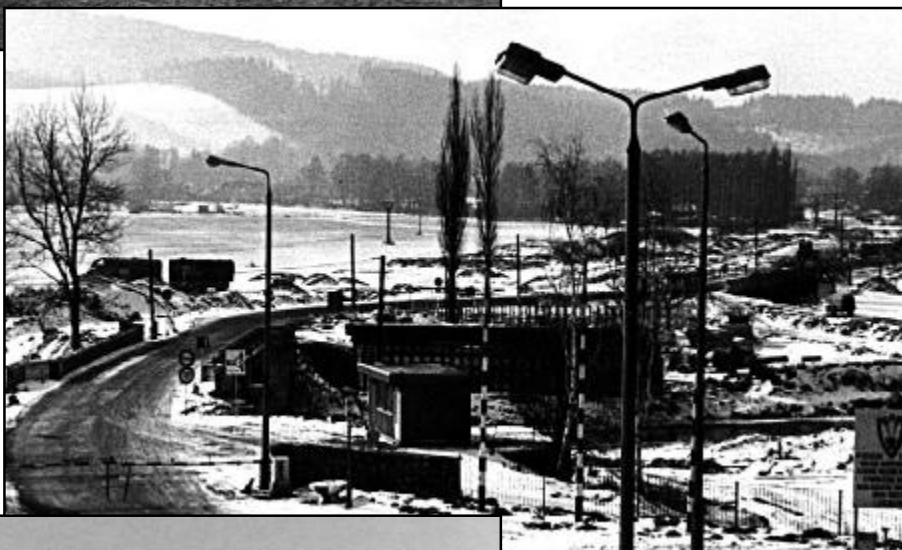
V květnu 1975 byla zorganizována Jízda vítězství, konaná z iniciativy československého Svazarmu na počest 30. výročí osvobození sousedících národů.

V polovině sedmdesátých let se v evropských zemích objevila ohniska slintavky a kulhavky. Zpočátku byla kola aut myta pomocí ručního postřikovače. Později byla u závor instalována vana s desinfekčním roztokem. Polská veterinární kontrola prováděla přísné kontroly a zakazovala dovážet na území Polska veškeré potraviny živočišného původu.

V letech 1981-85 se začal uskutečňovat dlouho připravovaný projekt nové silnice z Náchoda do Polska. Vedle kamenného Slánského mostu se začal jako první rýsovat nový betonový most přes řeku Metuji.

Z těchto důvodů byl rozkopán a odvezen bývalý násep provizorní železnice z hranic do Bělovse. Stavebně se připravoval prostor pro novou, rovnou a širokou mezinárodní silnici, nazvanou Polská ulice.

Mohutné duté betonové panely byly ukládány na základy mostu pomocí dvou stavebních jeřábů.

Mezi tím se za provozu přistavovaly další budovy polského celního úřadu.

Pro české celníky byly připraveny kancelářské prostory včetně technického zázemí.

Pod odbavovací rampou byl kontrolován čilý turistický ruch osobních automobilů, kamionů i autobusů.

K rampě byl přistavěn další krytý prostor pro odbavení nákladních vozidel. Pro procházející osoby byl vyčleněn chodník vlevo od rampy včetně kontrolních stanišť pro celníky.

Díky stavebním úpravám z polské i české strany byl utvořen důstojný hraniční prostor mezinárodního významu.

Oboustranné přejezdy hranic pokračovaly i ve večerních hodinách. Mnoho českých věřících cestovalo autobusy do Polska při návštěvě Papeže Pavla II do rodné země. Hlavně pak po roce 1989 po změně režimu se vytvářely fronty vozidel až k Náchodu.

Pro namátkové kontroly nepoctivých turistů byla v hraničním prostoru postavena i montážní jáma, umožňující kontrolu vozidel při pokusech případného pašování nedostatkového zboží.

Na protilehlé straně celního prostoru bylo upraveno důstojné místo pro sochu vzájemné česko-polské spolupráce.

Namátkové kontroly kamionů odhalily pašování ve velkém. Za zadní řadou deklarovaného zboží odhalily 1 500 lahví pašovaného zboží (Whisky Commander).

Otevření kartonu ukázalo skutečný obsah, který neměl s deklarovaným zbožím nic společného.

Po roce 1989 jako houby po dešti vyrostly v hraničním prostoru dřevěné obchodní stánky, kde Poláci nakupovali nedostatkové a levnější zboží (hlavně alkohol). Na obou stranách hranic bylo postaveno několik „kantorů“ na vzájemnou výměnu peněz.

I na polské straně se zvýšila nabídka populárního zboží. Našli se spekulanti, kteří přenášeli povolené množství výhodného zboží i několikrát za den. S postupným vyrovnáváním cen ale stánky začaly mizet.

Nezvyklou akcí tohoto typu byla po roce 2002 „vajíčková manie“, která vznikla momentálním nedostatkem vajec v Polsku.

Mezi tím po dlouhých jednáních s památkáři a zúčastněnými orgány byl nakonec v prosinci roku 1985 starodávný kamenný Slánský most rozbourán.

Na nový most stejného názvu je pěkný pohled. V řece Metuji jsou ještě patrné základy starého mostu i poněkud níže po proudu provizorního dřevěného železničního mostu z roku 1945.

Po 15 letech od kolaudace Slánský most nevydržel zvýšený nápor vozidel, hlavně kamionů. Byl přistavěn čtvrtý jízdní pruh mostu a provoz převeden na něj. Na poškozené části mostu byl beton až na nosné panely odstraněn. Byla provedena nová izolace a nosná vrstva betonu včetně asfaltového povrchu.

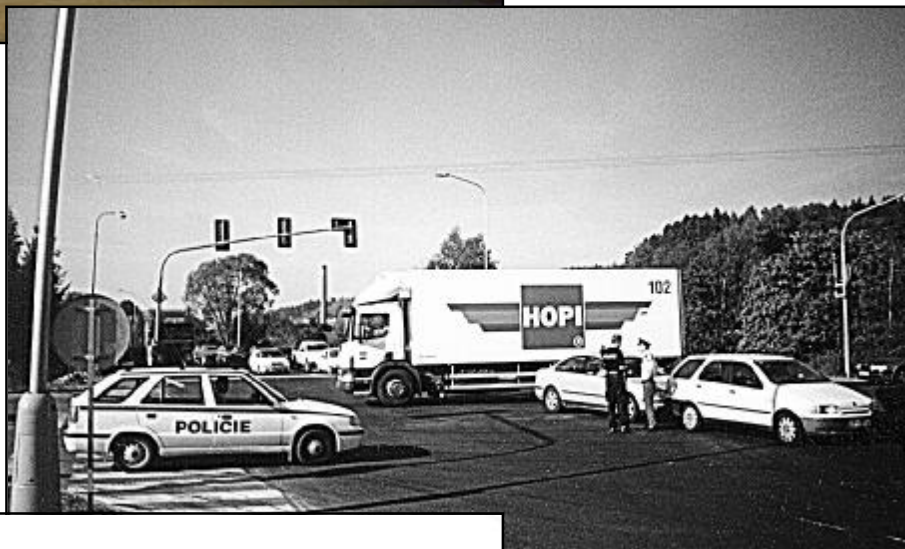
I v běloveské části byla silnice rozšířena o čtvrtý jízdní pruh, neboť fronty kamionů ve dvou pruzích ve směru do Polska dosahovaly často přes Náchod až k Vysokovu.

Postupně s rozšiřováním atraktivního zboží na nových polských tržištích ve vnitrozemí se začaly vytvářet fronty osobních automobilů a autobusů z české strany. Vše komplikovaly příjezdy Poláků ze zahraničí hlavně o velikonočních, svatodušních a vánočních svátcích. To se fronta osobních aut točila po celý týden i po vnitřních ulicích Bělovse.

Na Polské ulici směrem k hranicím měla policie plné ruce práce. Došlo zde i k několika kolizím automobilů na křižovatce k marketu.

I na příjezdu z polské strany se tvořily fronty vracejících se automobilů.

V roce 2003 na obou stranách (příjezd i výjezd) hranice překročilo 4 888 944 osob, 1 129 728 osobních automobilů a 121 116 nákladních vozidel.

V roce 1997 byla přes hraniční přechod převezena 2 auta pro papeže Jana Pavla II z Prahy do Polska. Na hranicích byl předložen diplomatický dokument o převozu.

Česká republika dnem 01.05.2004 vstoupila do Evropské Unie (EU). K půlnoci za všeobecného veselí občanů odešli z hraničního přechodu celníci a zůstali tam pouze příslušníci cizinecké policie. Snímek zachycuje davy radujících se lidí včetně starostů Náchoda Ing. Čtvrtečky a starosty Kudowa Zdroj. Ing. Krecichwosta.

Tím byly ukončeny pravidelné prohlídky osobi všech vozidel.

Snímek zachycuje jednu z posledních prohlídek a odbavení kamionu.

Po přístupu ČR k Schengenské dohodě ke dni 21.12.2007 pak odešli z hranic i příslušníci cizinecké policie.

Odbavovací budky na obou stranách včetně závor byly odstraněny.

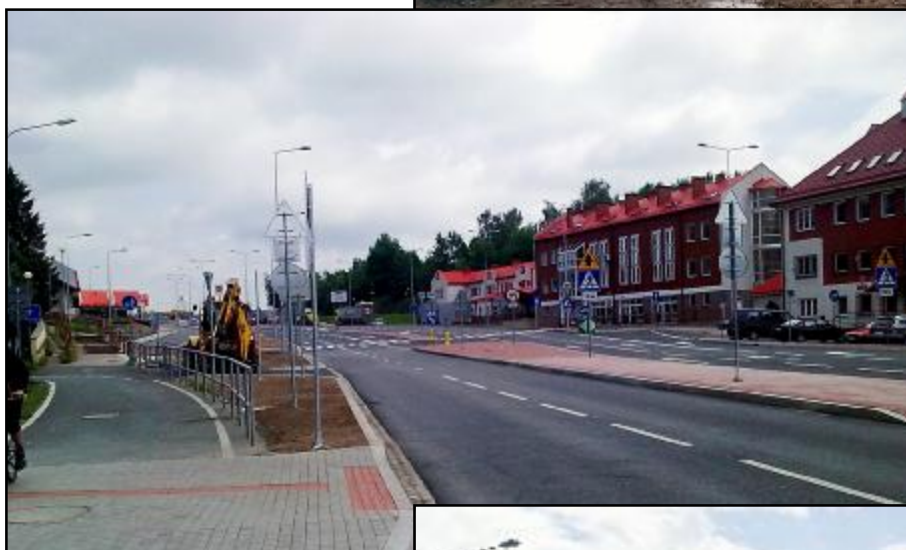
Krátce na to v srpnu roku 2009 došlo k bourání rampy i vestavěných kanceláří.

Snímek zachycuje již odstraněnou rampu a na základě Shengenské dohody volný průjezd vozidel. Celní policie začala provádět jen namátkové kontroly ve vnitrozemí.

Veškeré rekonstrukční práce na hraničním přechodu včetně posledního bourání objektů stojících v někdejší celním prostoru financovala polská strana. Pouze na poslední úpravě vozovky před fotbalovým mistrovstvím EURO 2012 se podílely i firmy z České republiky.

Nakonec na sklonku roku 2011 byl celý prostor na hranicích rozkopán a upraven do konce května 2012 do nové podoby.

Snímek zachycuje současný pohled na hraniční prostor z polské strany.

Na polské straně zůstaly některé stavby jako motoristické středisko a po roce 1990 nově postavené dvě benzínové pumpy.

Oboustranně zmizely nevzhledné prodejní stránky. V prostoru staré zákruty cesty zůstal pouze „kantor“ - středisko výměny peněz. Vzadu je pak odstavné parkoviště pro kamiony.

I nadále je hraniční přechod silně využíván. Denně tudy projíždějí oboustranně stovky kamionů i osobních automobilů. U nás vyrobené velkoobjemové výrobky tudy projíždějí až do Štětína a dále do zámoří.

Zdroje informací:

Zbraslavská kronika, nakladatelství Svoboda 1975, Praha

Kladský sborník kolektiv, Hradec Králové 1996

Pamětní kniha obce Běloveské

Vzpomínky na Běloves, A. Samek, Náchod 2001

Výpisky z kroniky příměstské části Běloves do současnosti

Przejście graniczne w Słonem - Uwagi Henryk Cholawski

Osobní vzpomínky A. Samka, Otto Macha a Henryka Cholawského

Vyprávění E. Červené

Autoři fotografií: Otto Mach, Henryk Cholawski, Antonín Samek

Starší fotografie z archivu kronikáře A. Samka

Sestavil: Antonín Samek, srpen 2012